

A yellow sunburst graphic consisting of numerous thin, radiating lines of varying lengths, positioned in the upper right corner of the page. The background is a solid dark blue, with a vertical pink stripe on the far right edge.

Lapin hyvinvointialueen sosiaalisen raportoinnin puolivuosisikooste 1.1.-30.6.2025

Sosiaalihuollon tiedolla johtaminen projekti

Tuija Holm, erityisasiantuntija

Toivo Klemi, erityisasiantuntija

Elokuu 2025

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Saapuneet sosiaalisen raportoinnin lomakkeet	4
2.1	Yleistä	4
2.2	Työikäisten palvelut	7
	Tiivistelmä	11
2.3	Päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut	12
2.4	lääkäiden palvelut	13
2.5	Vammaispalvelut	14
2.6	Lapsiperheiden palvelut ja lastensuojelu	15
3	Sosiaalisen raportoinnin jatkokäsittely ja tiedon hyödyntäminen	17

1 Johdanto

Tämä sosiaalisen raportoinnin puolivuosiakooste perustuu Lapin hyvinvointialueen sosiaalihuollon ammattilaisten tammi–kesäkuun 2025 aikana tekemiin havaintoihin, jotka he ovat kirjanneet sosiaalisen raportoinnin lomakkeille osana rakenteellista sosiaalityötä.

Sosiaalinen raportointi on rakenteellisen sosiaalityön tiedon tuottamisen menetelmä ja *sosiaalisen raportoinnin lomake* on tiedon tuottamisen väline. *Rakenteellisen sosiaalityön* ja sosiaalisen raportoinnin avulla tuotetaan tietoa esimerkiksi sosiaalihuollon asiakkaiden tarpeista sekä niiden alueellisista ja yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä sosiaalipalvelujen ja muiden tukitoimien vaikuttavuudesta ja vastaavuudesta asiakkaiden tarpeisiin. Rakenteellinen sosiaalityö tekee näkyväksi sosiaalihuollon asiakkaiden ja alueen asukkaiden ongelmia, tarpeita ja vahvuuksia sekä niiden suhteita yhteiskuntaan.¹

Sosiaalinen raportointi on ollut Lapin hyvinvointialueella käytössä vuodesta 2023. Nyt, kun Lapin hyvinvointialueella on hyväksytty ensimmäinen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelma [Linkki rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelmaan](#) (avautuu erilliselle välilehdelle), sosiaalisen raportoinnin rooli vahvistuu hyvinvointialueella entisestään. Tietoa käsitellään jatkossa rakenteellisen sosiaalityön verkostossa, ja sen pohjalta voidaan laatia esimerkiksi tietotuotteita ja toimenpide-ehdotuksia, joita voidaan hyödyntää esimerkiksi alueen palvelujen kehittämisessä ja sosiaalihuollon johtamisessa. Rakenteellisen sosiaalityön työryhmä linjaa ja päättää tarvittavista toimista.

Tässä koosteessa tarkastellaan saapuneita sosiaalisen raportoinnin lomakkeita palvelutehtävittäin ja nostetaan esiin keskeisiä teemoja, kuten palvelujen saatavuus ja järjestäminen, asuminen ja asunnottomuus sekä toimeentulon haasteet.

Tällä hetkellä Lapin hyvinvointialueella sosiaalista raportointia kehitetään, ja lomakkeilla tuotettua tietoa koostetaan Sosiaalihuollon tiedolla johtaminen projektissa [Linkki Sosiaalihuollon tiedolla johtaminen - eKollega](#) (linkki avautuu erilliselle välilehdelle) (projekti aika 12.8.2024-31.12.2025).

Sosiaalihuollon tiedolla johtaminen projekti on julkaissut kevään 2025 aikana Lapin hyvinvointialueen sosiaaliseen raportointiin liittyen *Toimeentulon haasteet ja köyhyys -koosteen* sekä *Asunnottomuus, Rovaniemen tilanne kuva -sosiaalisen raportin*. Voit tutustua näihin ja muihin aiempiin julkaisuihin eKollega.fi -sivustolla tämän linkin kautta: [Linkki aikaisempiin sosiaalisen raportoinnin dokumentteihin](#) (linkki avautuu erilliselle välilehdelle).

¹ Sosiaali- ja terveysministeriö (2024). Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2024:3. [Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024](#)

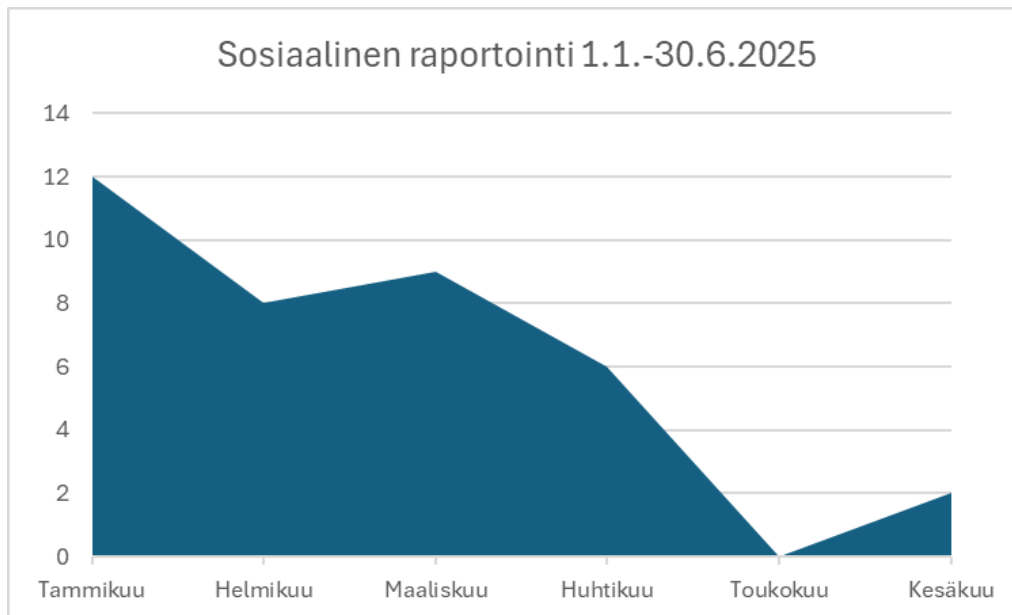
2 Saapuneet sosiaalisen raportoinnin lomakkeet

Kappaleessa 2.1 on tiivistetty yleiskatsaus sosiaaliseen raportointiin tammi-kesäkuun 2025 ajalta. Kappaleessa 2.2 esitellään sosiaalisen raportoinnin sisältöjä palvelutehtävittäin.

2.1 Yleistä

Sosiaalisen raportoinnin lomakkeita saapui ajalla 1.1.2025 - 30.6.2025 yhteensä 37 kappaletta. Ratkaisuehdotus annettiin 34 sosiaalisen raportoinnin lomakkeessa.

Sosiaalinen raportointi painottui alkuvuoteen. Huomioitavaa on, että huhti-toukokuussa toteutettiin rakenteellisen sosiaalityön alueelliset keskusteluhetket teemasta toimeentulon haasteet ja köyhyys. Näistä koottiin tietoa yhteen sosiaalisen raportoinnin lomakkeiden kautta saadun tiedon kanssa sosiaalisen raportoinnin koosteeseen toukokuussa.² Keskusteluhetket eivät näy kuvassa 1.

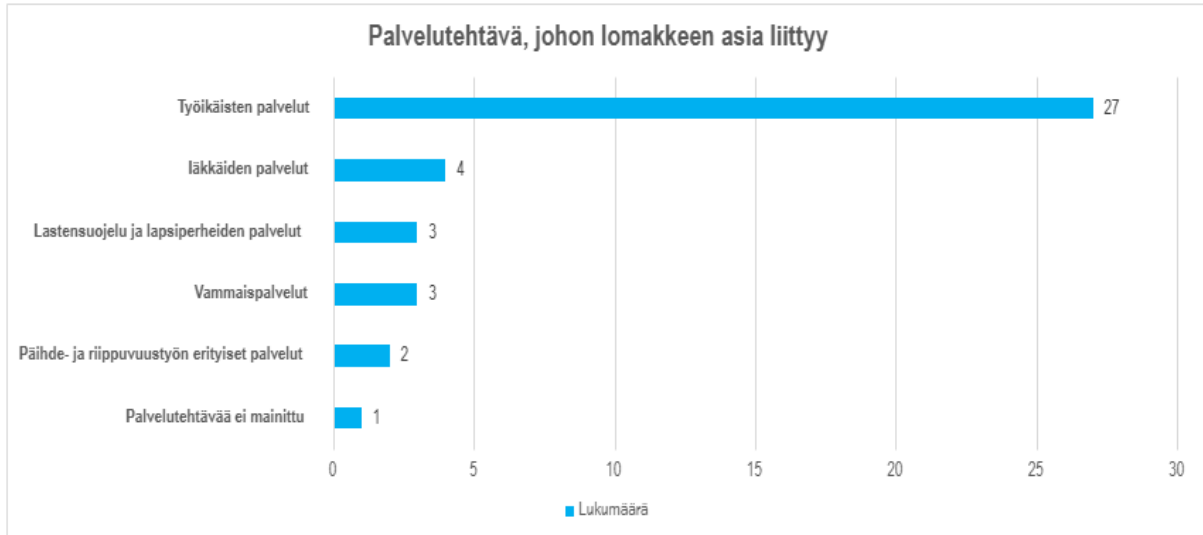

Kuva 1: Sosiaalisen raportoinnin määrät kuukausitasolla ajalla 1.1.-30.6.2025

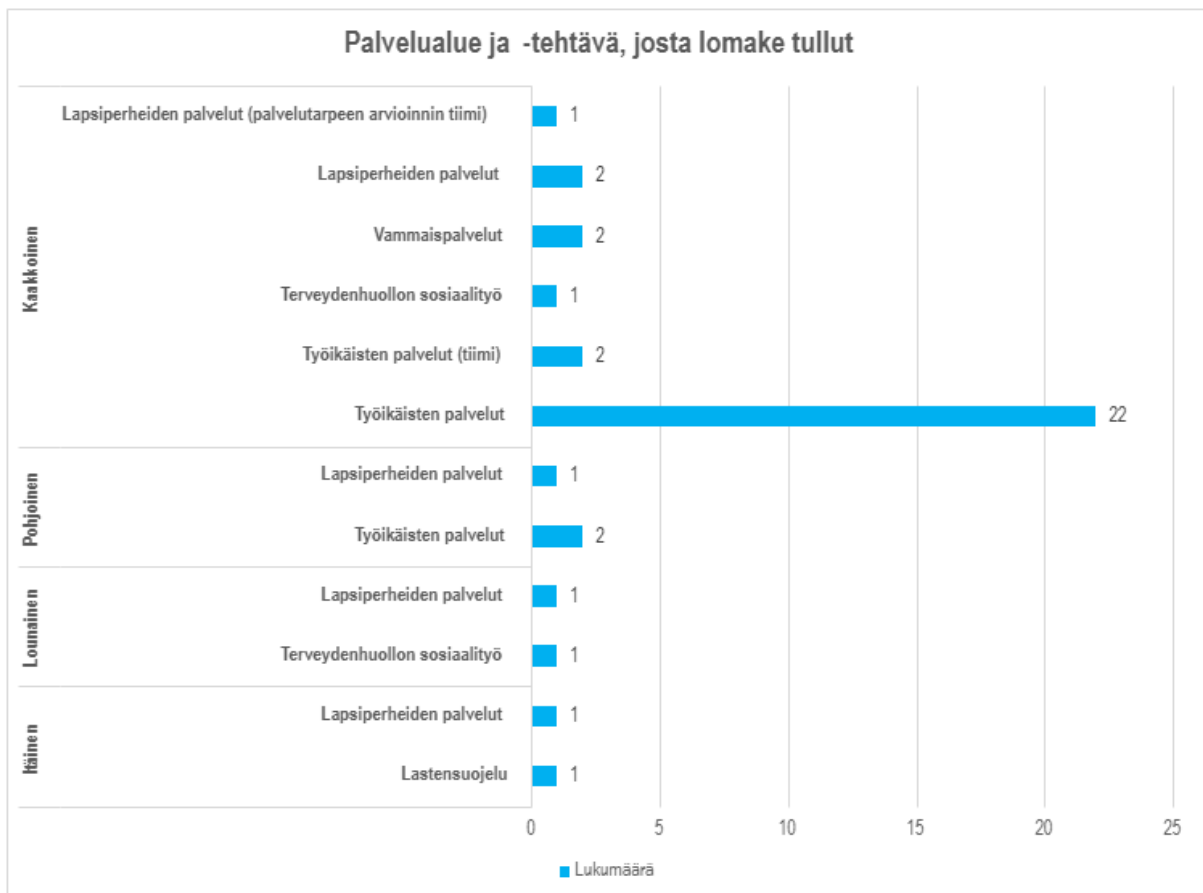
² Lapin hyvinvointialue sosiaalisen raportoinnin kooste Toimeentulon haasteet ja köyhyys, toukokuu 2025. [Linkki koosteeseen Toimeentulon haasteet ja köyhyys](#)

Sosiaalisen raportoinnin lomakkeita saapui määrällisesti eniten kaakkoiselta palvelualueelta, erityisesti työikäisten palveluista. Myös lomakkeilla kerrotut asiat liittyivät pääasiassa työikäisten palveluihin.

Kuva 2: palvelutehtävät, joihin lomakkeilla kerrotut asiat liittyvät. Huom! Yksi lomake on voinut kohdistua useampaan palvelutehtävään.

Kuva 3: Saapuneet lomakkeet palvelualueittain ja -tehtävittäin

Sosiaalisen raportoinnin teemat liittyivät pääasiassa palvelujen saatavuuteen ja järjestämiseen (sisältäen ammattilaisten välisen yhteistyön), asumiseen ja asunnottomuuteen sekä toimeentulon haasteisiin.

Ammattilaiset olivat arvioineet havaittujen ilmiöiden koskevan erityisesti kuvan 4 mukaisia teemoja, eniten havaintoja tehtiin Toimintakyvyn, terveyden ja elämänhallinnan teemaan liittyen. Raportoidun ilmiön luonne arvioitiin negatiiviseksi 36 sosiaalisen raportoinnin lomakkeessa ja positiiviseksi yhdessä lomakkeessa.

ILMIÖ KOSKEE TEEMAA (viisi eniten valittua)

Kuva 4: Sosiaalisen raportoinnin lomakkeelle kuvattujen ilmiöiden viisi eniten valittua teemaa

2.2 Työikäisten palvelut

Työikäisten palveluja koskevat sosiaalisen raportoinnin lomakkeet (n=23) käsittelivät muun muassa palvelujen saatavuutta ja järjestämistä, asumiseen ja asunnottomuuteen sekä toimeentulon haasteisiin liittyviä teemoja erityisesti Kaakkoisella palvelualueella. Myös pohjoista palvelualueutta koskevia sosiaalisen raportoinnin lomakkeita saatiin.

Seuraavana esiteltyjen aiheiden lisäksi myös päihde- ja riippuvuustyön erityisten palvelujen alle kirjatut aiheet sekä vammaispalvelujen alle kirjattu peruspalvelujen saatavuus liikkumisen tuen palvelujen ja hakemusten osalta koskettavat myös työikäisten palveluja.

Rovaniemen haastava asuntotilanne

Rovaniemen vuokra-asuntotilanne on erittäin vaikea, erityisesti luottotiedottomille asiakkaille. Välivuokra-asunnot ovat jatkuvasti täynnä, ja tilapäismajoitukset on rajattu vain päivystyksellisiin tilanteisiin. Aikuissosiaalityössä ei ole riittäviä keinoja vastata asunnottomuuteen, mikä kuormittaa työntekijöitä ja aiheuttaa resurssihukkaa. Asunnottomuus vaikeuttaa elämänhallintaa ja vaikuttaa negatiivisesti mielenterveyteen. Kelan määrittämät asumiskulujen rajat eivät vastaa todellisuutta, mikä estää tuen saamisen ja vaikeuttaa kohtuuhintaisten asuntojen löytymistä. Asiakkaat joutuvat usein valitsemaan ruoan ja vuokran välillä, mikä pahentaa heidän tilannettaan.

Tarvitaan lisää välivuokra-asuntoja ja mahdollisesti asuntolatyyppejä ratkaisuja. Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyötä tulee lisätä, ja vuokranantajia tulisi motivoida vuokraamaan myös luottotiedottomille. Kelan asumiskulujen kuntakohtaisia rajoja tulee nostaa vastaamaan todellista hintatasoa. Lisäksi Airbnb-majoitusta tulisi rajoittaa, jotta vuokra-asuntoja vapautuisi pidempiaikaiseen käyttöön.

Yömajan ja asumisneuvonnan tarve Rovaniemellä

Rovaniemellä ei ole yömajaa, vaikka asunnottomien määrä on kasvanut. Tilapäismajoitus ei riitä kattamaan tarvetta, ja osa asunnottomista joutuu majoittumaan laavuilla tai tuttavien luona, mikä lisää päihteidenkäyttöä ja rikollisuutta. Tilanne on erityisen vaikea niille, joilla ei ole luottotietoja tai jotka ovat vaikeasti asutettavia.

Rovaniemelle tarvitaan yömaja, joka tarjoaisi turvallisen yöpymispaikan sekä ohjausta ja neuvontaa asunnottomuuteen. Samalla tulisi lisätä kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja, jotka ovat Kelan tukirajojen sisällä.

Tilapäismajoituksen väärinkäyttö

Palveluohjauksen kautta myönnettävä tilapäismajoitus ei palvele nykyistä tarkoitustaan, koska osa työikäisten palvelujen asiakkaista käyttävät palvelua pysyvän asunnon korvaajana. Kun näillä asiakkailla tulee asumisen arvioinnin aika, asumisen tiimillä on vaikeuksia tavoittaa heitä. Nykyinen malli ei motivoi asiakkaita hakemaan pysyviä ratkaisuja tilanteeseensa.

Tilapäismajoitus tulisi rajata todellisiin kriisitilanteisiin. Pitkäaikainen asunnottomuus ei ole äkillinen kriisi, ja sen näkyväksi tekeminen mahdollistaisi parempien ratkaisujen, kuten yömajan, kehittämisen.

Talouden haasteet ja niiden vaikutukset asiakkaiden arkeen

Kelan tukien leikkaukset, hintojen nousu ja etuuksien kiristyminen ovat johtaneet siihen, että asiakkaiden taloudellinen tilanne on heikentynyt merkittävästi. Täydentävää ja harkinnanvaraista toimeentulotukea haetaan yhä useammin perustarpeisiin kuten ruokaan, lääkkeisiin ja asumiseen. Ruokajakelupisteet eivät palvele kaikkia. Taloudellinen ahdinko vaikuttaa mielenterveyteen, toimintakykyyn ja motivaatioon edistää omaa elämää. Lapsiperheet kärsivät erityisesti yksinhuoltajakorotuksen ja asumistuen poistojen vuoksi. Asiakkaiden toiveikkuus tulevaisuudesta on hiipunut, ja sosiaalityö keskittyy yhä enemmän kiireellisten talousasioiden selvittämiseen.

Hyvinvointialueen tulisi osallistua aktiivisesti poliittiseen keskusteluun ja vaikuttamistyöhön heikoimmassa asemassa olevien ihmisten aseman parantamiseksi.

Tulkkipalvelujen puute edunvalvonnassa

Lapin edunvalvontatoimistossa ei käytetä tulkkipalvelua, mikä vaikeuttaa suomea tai englantia taitamattomien asiakkaiden asioiden hoitoa. Tulkin puute viivästyttää päätöksentekoa ja aiheuttaa epäselvyyttä asiakkaalle esimerkiksi käyttörahaan liittyvissä muutoksissa. Sosiaalipalveluiden työntekijät ovat joutuneet paikkaamaan tilannetta osallistumalla edunvalvonnan tapaamisiin ja varaamalla tulkin, vaikka tämä ei kuulu heidän tehtäviinsä. Asiakkaat ovat jääneet epätietoisiksi siitä, kuka heidän raha-asioitaan hoitaa. Tulkkauksen kustannusvastuun siirtäminen asiakkaalle on kohtuutonta, erityisesti vähävaraisille.

Edunvalvonnan tulkkauksen käytännöistä tulisi sopia johtotasolla. Mikäli edunvalvonta ei itse järjestä tulkkia, tulisi harkita, voisiko Lapin hyvinvointialue kattaa tulkkauksen kustannukset sosiaalipalvelujen asiakkaille.

Palvelujen keskeytymisten ja kilpailutusten vaikutukset asiakkaisiin

Asiakkaiden palveluja, kuten sosiaalinen kuntoutus, on keskeytynyt palvelujen kilpailutusten takia. Keskeytyksiä on tullut nopealla aikataululla, eikä asiakkaita ole ehditty valmistella muutokseen tai ohjata vaihtoehtoihin palveluihin. Monille asiakkaista palvelut ovat olleet arkea tukevia ja toimintakykyä ylläpitäviä, joten keskeytys aiheutti hämmennystä ja lamaantumista. Joillekin asiakkaille suunniteltuja palveluja ei saatu käynnistettyä lainkaan, ja yhteydenpito katkesi. Yksittäistapauksessa asiakas ei voinut jatkaa työtoimintaa tammikuussa, ja epävarmuus jatkosta lisäsi mielenterveyden tuen tarvetta.

Kilpailutusten viestintää tulisi kehittää inhimillisemmäksi ja ennakoivammaksi. Asiakkaille, työntekijöille ja palveluntuottajille tulisi tiedottaa ajoissa, jotta palvelukatkoksiin voidaan varautua ja asiakkaita ohjata matalankynnyksen palveluihin. Päätösten aikataulut tulisi olla selkeitä, jotta asiakkaat voidaan valmistella muutoksiin ja tukea heidän arkeaan keskeytysten aikana.

Henkilöstöressurssien riittämättömyys välitystilipalvelussa

Välitystilien hoitoon liittyy epävarmuutta ja toistuvia virheitä, erityisesti eläkkeenmaksupäivinä, jolloin henkilöstömitoitus on riittämätön. Asiakkaat joutuvat odottamaan käyttövarojaan kohtuuttoman kauan, mikä vaikeuttaa arjen sujuvuutta ja voi estää esimerkiksi kaupassa käynnin. Maksatusmuutokset aiheuttavat jatkuvaa jännitystä ja epävarmuutta.

Välitystilien hoitoon tarvitaan lisää ammattitaitoisia työntekijöitä. Tämä vähentäisi virheitä ja säästäisi sosiaaliohjaajien ja sosiaalityöntekijöiden työaika, kun huolipuheluihin ja selvittelyihin ei tarvitsisi käyttää resursseja.

Tuen puute rikoksilla ja päihteillä oireileville nuorille

Nuoret, jotka pyrkivät irtautumaan rikoksista ja päihteistä, kohtaavat kriisitilanteita, joissa turvattomuus ja väkivallan uhka ovat läsnä. Palvelujärjestelmä ei kykene vastaamaan nopeasti ja joustavasti näihin tilanteisiin, ja nuoret jäävät usein ilman tukea. RIKO-toiminta on ollut keskeinen apu, mutta viranomaisilla ei ole riittäviä keinoja tai resursseja reagoida. Asiakkaat ovat usein rajatapauksia, joille ei löydy selkeää auttamistahoa.

Tarvitaan kriisiasumista myös muille kuin lähisuhdeväkivaltaa kokeneille sekä tiivistä, intensiivistä ja joustavaa työtettä. Turvallinen asumisjärjestely yhdistettynä tiiviiseen tukeen mahdollistaa asiakkaan muutosprosessin ja uudenlaisen asioiden hoitamisen viranomaisten kanssa.

Ongelmat terveystalvelujen saatavuudessa

Terveydenhuollon palveluihin pääsy on hidasta ja ruuhkaista. Lääkäriaikoihin on pitkät jonot, mikä viivästyttää esimerkiksi kuntoutukseen pääsyä. Nuoret ovat usein väärillä etuuksilla eivätkä kykene omatoimisesti hakeutumaan palveluihin. He tarvitsevat tukea esimerkiksi puheluihin vastaamisessa ja lääkärikäytien sanoittamisessa. Aikuissosiaalityön resurssit eivät riitä vastaamaan tähän tarpeeseen.

Omälääkärimalli voisi selkeyttää asiakkaan tilannetta. Lisäksi tarvitaan selkeät ohjeet ja yhteystiedot sosiaali- ja terveystalveluiden yhteistyöhön. Rovaniemelle voisi kehittää Oulun Byströmin ohjaamon kaltaisen matalan kynnyksen palvelun nuorille (ks. <https://nuortenoulu.fi/bystrom/>)

Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmät keräsivät kiitosta

Positiivisena ilmiönä nostettiin esiin Rovaniemen aikuissosiaalityön järjestämät sosiaalisen kuntoutuksen ryhmät, jotka ovat osoittautuneet toimiviksi ja asiakkaille mielekkäiksi. Asiakkailta on saatu positiivista palautetta, ja ryhmämuotoinen tekeminen on madaltanut osallistumiskynnystä, erityisesti silloin kun ohjaajana on ollut asiakkaalle tuttu omatyöntekijä. Ryhmätoiminta on koettu erityisen vaikuttavaksi sosiaalista ahdistusta kokevien asiakkaiden keskuudessa. Toiminnan jatkumista toivotaan, mutta sen toteuttamiseen tarvitaan lisää resursseja. Ryhmänohjaus tuo vaihtelua työntekijöiden työhön, ja heidän yksilöllisiä vahvuuksiaan tulisi hyödyntää ryhmien ohjaamisessa.

Muita lomakkeilla esiin nousseita asioita

Asiakkaiden *siivoustalveluihin liittyvät palvelusetelit* saapuivat viiveellä, mikä johti siihen, että alkuvuoden siivoukset jäivät toteutumatta, vaikka tarve oli akuutti. Palvelusetelien toimitus sähköpostitse ei ollut mahdollista, mikä hidasti prosessia. Lisäksi palveluntarjoajien lista oli puutteellinen ja osin vanhentunut, mikä aiheutti lisäselvittelyä. Palveluntuottajat kokivat palvelusetelijärjestelmän raskaaksi ja viittasivat lakimuutoksiin. Palvelusetelikäytäntö tulisi päivittää ja selkeyttää, jotta palvelut saadaan asiakkaille ajallaan ja ohjaajien työaika säästyy. Tämä tukisi asiakkaiden mahdollisuutta asua kotona tuetusti.

Paperimuotoiset sosiaalihuollon *maksusitoumukset* aiheuttavat hankaluuksia kaupassa asioidessa. Ne vaativat enemmän työtä kaupan henkilökunnalta ja aiheuttavat asiakkaalle epämiellyttävän tilanteen, kun maksutapa paljastaa hänen taloudellisen tilanteensa muille. Sosiaalitoimen tulisi siirtyä korttipohjaisiin maksusitoumuksiin, jotka ovat jo käytössä esimerkiksi seurakunnilla. Tämä nykyaikaistaisi toimintaa ja parantaisi asiakkaiden asiointikokemusta.

Laphan työikäisten palveluissa ei ole saatavilla *valtakirjaa*, jota tarvitaan, kun sosiaalipalvelujen työntekijä selvittää esimerkiksi sähkö- ja vakuutusyhtiöiltä asiakkaansa tilannetta. Vammaispalveluissa valtakirja löytyy, mutta se ei sovellu suoraan työikäisten palvelujen käyttöön. Tämä hidastaa asiakkaan asioiden hoitoa ja aiheuttaa turhaa

työkuormaa. Laphan verkkosivuille tulisi lisätä yhtenäinen valtakirja työikäisten palveluihin, mikä sujuvoittaisi työskentelyä ja asioiden hoitoa koko alueella.

Yhä useammalla asiakkaalla ei ole *voimassa olevaa henkilötodistusta*, mikä estää pankkitunnusten saamisen ja digitaalisten palveluiden käytön. Asiakkailta on usein myös puutteita digitaalisissa taidoissa ja toiminnanohjauksessa, mikä vaikeuttaa esimerkiksi passikuvan hankintaa. Henkilökortin voimassaoloa tulisi pidentää elinikäiseksi tai tarjota asiakkaille selkeät, kohta kohdalta –tyyppiset vaiheittaiset ohjeet uuden kortin hankintaan.

Työikäisten palveluissa on huomattu, että fyysiset ja henkiset toimintakyvyn haasteet sekä työllisyyttä edistävän toiminnan vähäiset taloudelliset kannustimet vähentävät *asiakkaiden motivaatiota* osallistua heille tarjottuun toimintaan.

Toimintakyvyltään heikkokuntoiset asunnottomat saavat tuetun asumisen palvelua, mutta heiltä puuttuvat kalusteet eikä heillä ole kykyä hankkia niitä itse. Toimeentulotuki ei riitä kalusteiden hankintaan, ja alueella on vähän edullisia huonekaluliikkeitä. Rahan myöntäminen tilille ei ole vaihtoehto, sillä asiakkailla ei ole rahanhallinnan taitoja. Hyvinvointialueelle tulisi perustaa *varasto, johon kerätään lahjoituksia* ja josta voidaan kalustaa asunnot perusvarustuksella. Tämä säästäisi resursseja ja edistäisi kestävästä kehitystä.

Tiivistelmä

Rovaniemen asuntotilanne on erittäin haastava, erityisesti luottotiedottomille ja vaikeasti asutettaville asiakkaille. Välivuokra-asunnot ja tilapäismajoitus eivät riitä kattamaan tarvetta, eikä yömajaa ole. Asunnottomuus vaikeuttaa elämänhallintaa ja kuormittaa sosiaalipalveluja.

Asiakkaiden taloudellinen tilanne on heikentynyt sosiaaliturvan leikkausten ja inflaation vuoksi, mikä näkyy lisääntyneenä tuen tarpeena ja mielenterveyden haasteina. Edunvalvonnassa tulkkipalvelujen puute vaikeuttaa asiointia, ja sosiaalipalvelut joutuvat paikkaamaan tilannetta.

Palvelujen keskeytykset, kuten sosiaalisen kuntoutuksen katkoksellisuus, aiheuttavat epävarmuutta asiakkaille. Välitystilien hoito on epävarmaa ja henkilöstöresurssit riittämättömät.

Rikoksilla ja päihteillä oireilevat nuoret jäävät usein ilman tukea kriisitilanteissa, ja terveystalouteen pääsy on hidasta, erityisesti nuorilla. Ratkaisuehdotuksina esitetään muun muassa yömajan perustamista, Kelan tukirajojen tarkistamista, palveluiden viestinnän parantamista, omalääkärimallia sekä kriisiasumista ja tiivistä tukea erityisryhmille.

2.3 Päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut

Päihde- ja riippuvuustyöhön liittyvät sosiaalisen raportoinnin lomakkeet (n=4) käsittelivät palvelujen saatavuutta ja järjestämistä Kaakkoisella palvelualueella.

Matalan kynnyksen palvelujen puute Rovaniemellä

Riippuvuuden hoitoon hakeutuminen on monille, erityisesti nuorille, tällä hetkellä liian vaikeaa. Palvelut edellyttävät ajanvarausta ja asiakkuutta, mikä voi estää avun saamisen silloin, kun motivaatio on herännyt. Nykyiset käytännöt, kuten sakkolaskut ja asiakkuuden sulkeminen, voivat heikentää hakeutumista ja sitoutumista palveluun.

Tarvitaan päivystysluonteista, ajanvarauksetonta palvelua sekä jalkautuvaa tukea sinne missä nuoret viettävät aikaa. Riippuvuus on sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon asia.

Yli 30-vuotiaat jäävät jalkautuvan tuen ulkopuolelle Rovaniemellä

[KATU 2.0 -hanke](#) (linkki aukeaa erilliseen välilehteen) tarjoaa mm. Rovaniemellä, jalkautuvaa tukea nuorille aikuisille (18-29 -vuotiaat), mutta vastaavaa tukea ei ole saatavilla yli 30-vuotiaille. Esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen ryhmät tai keskustelut korvaushoidossa, riippuvuuspoliklinikalla tai mielitiimissä eivät pelkästään vastaa heidän tuen tarpeisiinsa. Lisäksi päihdekuntoutukseen on haastavaa päästä.

Tarvitaan kokemusasiantuntijan ja ammattilaisen tarjoamaa yksilöllistä ja jalkautuvaa tukea arkeen myös yli 30-vuotiaille.

Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmän tarve Ranualla

Ranualla on tällä hetkellä saatavilla vain vähän tukea päihteitä käyttäville henkilöille. Monet päihteiden käyttäjät, erityisesti yksinäiset työikäiset miehet, hyötyisivät velvoitteettomasta ryhmätoiminnasta. Aiemmin toiminut päihteetön päivätoimintaryhmä osana kuntouttavaa työtoimintaa koettiin tärkeäksi, ja sen kaltaista toimintaa toivotaan takaisin.

Tarvitaan sosiaalisen kuntoutuksen ryhmä, joka ei olisi asiakkaalle velvoittava. Sen tavoitteena olisi tukea päihteiden käytön vähentämistä ja osallisuutta. Lisäksi se tukisi omatoimisuuteen ja tarjoaisi vertaistukea yhteisen tekemisen kautta.

Yhteistyön ja ohjautumisen haasteet ulkoistetuissa palveluissa Posiolla

Posiolla päihde- ja terveyspalvelut ovat tällä hetkellä eri toimijoiden vastuulla (Päihdepalvelut tuottaa Hoivatie ja terveydenhuollon palvelut tuottaa Coronaria), mikä vaikeuttaa yhteistyötä sekä ohjautumista päihde- ja riippuvuuspalveluihin. Asiakkaat ovat voineet jäädä ilman kohtaamista päihdetyöntekijän tai sosiaalihuollon ammattilaisen kanssa, esimerkiksi katkaisuhoidossa.

Lapin hyvinvointialueen kehittämää päihde- ja riippuvuuspalveluketjua tulisi hyödyntää ja ottaa käyttöön myös ulkoistetuissa palveluissa, jotta tuki olisi sujuvampaa ja saavutettavampaa.

2.4 Iäkkäiden palvelut

Iäkkäiden palveluja käsittelevät sosiaalisen raportoinnin lomakkeet (n=2) nostivat esiin havaintoja palvelujen saatavuudesta ja järjestämisestä. Myös vammaispalvelujen alle kirjatuista aiheista peruspalvelujen saatavuus liikkumisen tuen palvelujen ja hakemusten osalta sekä Rovaniemen palveluliikenteen supistukset koskettivat iäkkäiden palveluja.

Kriisipaikkojen puute Lapin hyvinvointialueella

Ikäihmisille ei ole tällä hetkellä saatavilla riittävästi kriisipaikkoja Lapin hyvinvointialueella, mikä johtaa siihen, että joudutaan toistuvasti turvautumaan terveyskeskuksen vuodeosastopaikkoihin. Kriisipaikan järjestäminen vie aikaa ja vaatii yhteydenottoja eri tahoihin, mikä kuormittaa sosiaalipalvelujen virka-ajan päivystystä. Tilanne on kestämaton sekä asiakkaille, heidän läheisilleen ja työntekijöille ja vaatii selkeitä ratkaisuja.

Kelan palvelujen saatavuus

Ikäänntyneet henkilöt, joilla on useita sairauksia mutta hoitavat itse asioitaan, kohtaavat vaikeuksia Kelan sähköisten palvelujen käytössä, erityisesti toimeentulotukihakemusten liitteiden toimittamisessa Kelaan. Puutteelliset tai vääränmuotoiset liitteet voivat johtaa hakemuksen hylkäämiseen, ja rajoitetut Kelan toimistojen aukioloajat vaikeuttavat asiointia, kun vointi on heikko. Tämä voi esimerkiksi viivästyttää tuen saamista ja vaarantaa esimerkiksi lääkkeiden hankinnan. Monilla ikäihmisellä on halua ja kykyä hoitaa omia asioitaan, mutta aina ei ole läheisiä auttamassa.

Kelan tulisi tarjota asiakkaille nopeampaa ajanvarausta, laajempia toimistojen aukioloaikoja ja konkreettista apua liitteiden toimittamisessa, sen sijaan että vastuu näistä jää hyvinvointialueiden sosiaalihuollon työntekijöille.

2.5 Vammaispalvelut

Vammaispalveluun liittyvät sosiaalisen raportoinnin lomakkeet (n=3) käsittelivät palvelujen saatavuutta ja järjestämistä, erityisesti Kaakkoisella palvelualueella.

Erityislasten ja heidän perheidensä palvelujen eväminen ja ohjauksen puutteet Kaakkoisella alueella

Erityislasten ja heidän perheidensä palvelut ja ohjaus ovat olleet puutteellisia, erityisesti vammaispalveluissa ja kuntoutuksessa, mikä on johtanut huolestuneisiin yhteydenottoihin ja lastensuojeluilmoituksiin Kaakkoisen alueen lapsiperheiden palveluihin. On kokemuksia siitä, että vammaispalveluissa ei ole tarjottu riittävästi ohjausta, neuvontaa tai sosiaalityötä, vaan työskentely on keskittynyt yksittäisten palvelutarpeiden arviointiin. Palveluja on vammaispalveluissa evätty tai päätetty vedoten siihen, että lapsen tarpeisiin tulisi vastata ensisijaisesti peruspalveluilla. Tämä on jättänyt perheet ilman heille kuuluvia tukia tai palveluja ja johtanut yhteydenottoon lapsiperheiden palveluihin. Uuden vammaispalvelulain voimaantulon myötä asiakkaat eivät ole saaneet riittävästi tietoa oikeuksistaan tai siirtymäsäännöksistä, eikä ohjausta ole ollut saatavilla riittävästi. Perheet ovat jääneet ilman vammaispalvelulain mukaisia palveluja. Lapsiperheiden palveluissa ei ole tarvittavaa asiantuntemusta vammaispalveluista, eikä lapsen etu tai oikeus riittävään tukeen ja ohjaukseen ole aina toteutunut.

Vammaispalvelujen tulisi tarjota oikea-aikaista, riittävää ja asiakaslähtöistä sosiaalityötä sekä ohjausta ja neuvontaa. Erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen palvelutarpeet tulisi arvioida kokonaisvaltaisesti ja laatia tarvittaessa asiakassuunnitelma. Mikäli vammaispalveluissa palvelutarpeen arvioinnin aikana ilmenee, että asiakkaan palvelutarpeeseen voidaan vastata riittävästi sosiaalihuoltolain mukaisilla palveluilla, tulee yhteistyöhön ottaa mukaan peruspalvelut, kuten lapsiperheiden palvelut, jotta riittävä sosiaalityö ja ohjaus sekä palvelutarpeen arviointi voidaan tehdä peruspalvelujen ja erityispalvelujen yhteistyössä asiakaslähtöisesti.

Liikkumisen tuen palvelujen hakemukset ja peruspalvelujen saatavuus

Vammaispalveluissa on havaittu, että liikkumisen tuen hakemuksia siirtyy peruspalveluista (ikäntyneiden ja työikäisten palvelut) erityispalveluihin, usein sosiaalihuoltolain mukaisen kielteisen päätöksen jälkeen. Päätöksissä painotetaan tuloperusteisuutta, mutta asiakkaan palvelutarpeen, toimintakyvyn ja muiden sosiaalihuoltolain mukaisten tukipalvelujen arviointi voi jäädä puutteelliseksi. Tämä kuormittaa erityispalveluja. Lisäksi resurssien käyttö painottuu erityispalveluihin peruspalvelujen sijaan. Lisäksi herää huoli asiakkaiden riittävästä ohjeistuksesta oikaisuvaatimuksiin sosiaalihuoltolain mukaisiin liikkumisen tuen päätöksiin liittyen.

Uusi vammaispalvelulaki korostaa ensisijaisten, kuten sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen merkitystä. Prosessien selkeyttä sekä henkilöstön koulutusta tulisi vahvistaa. Myös

sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen palvelun myöntämisperusteita olisi syytä päivittää. Peruspalvelujen saatavuus tulee turvata.

Rovaniemen palvelu- ja asiointiliikenteen supistaminen

Rovaniemellä palvelu- ja asiointiliikenteen supistaminen on heikentänyt erityisesti liikuntarajoitteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua ja hoitaa asioitaan kodin ulkopuolella. Kuljetuksia ei enää voi tilata etukäteen, vaan ne toimivat reitiliikenteen tavoin, mikä ei vastaa kaikkien tarpeisiin. Tämä on lisännyt sosiaalihuollon palvelutarvetta (liikkumisen tuen palvelut) ja aiheuttaa muun muassa väliinputoamista, sillä pelkästään puutteellinen julkinen liikenne ei oikeuta kuljetuspalveluun / liikkumisen tuen palveluun.

Tarvitaan kutsuliikenne, joka hakee riittävän läheltä asiakkaan asuinympäristöstä.

2.6 Lapsiperheiden palvelut ja lastensuojelu

Lapsiin ja nuoriin liittyviä havaintoja nostettiin esiin sosiaalisen raportoinnin lomakkeissa (n=5), Pohjoisen, Kaakkoisen ja Lounaisen palvelualueiden osalta. Erityisesti lomakkeissa käsiteltiin palvelujen saatavuutta ja järjestämistä sekä koulun ja sosiaalipalvelujen välistä yhteistyötä.

Seuraavana esiteltyjen aiheiden lisäksi myös vammaispalvelujen alle kirjattu erityislasten ja heidän vammaispalvelujen eväämistä sekä ohjauksen puutteita käsittelevä aihe koskee myös lapsiperheiden palveluja.

Pohjoisen alueen lapsiperheiden palvelujen ja lastensuojelun haasteet (erityisesti Kittilän alue)

Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa ja lastensuojelussa on esiintynyt merkittäviä haasteita, jotka ovat heikentäneet muun muassa vanhempien luottamusta palvelujärjestelmään. Lastensuojeluilmoitusten käsittelyajat ovat olleet usein pitkiä, mikä on voinut aiheuttaa vanhemmissa turhautumista ja epäuskoa avun saamiseen. Palvelut, kuten perhetyö ja kotipalvelu, eivät ole aina vastanneet perheiden todellisia tarpeita, vaan niitä on voitu tarjota saatavuuden mukaan, esimerkiksi palvelua ei välttämättä ole ollut saatavilla kiireellisesti tai virka-ajan ulkopuolella. On ollut myös haasteita saada yhteyttä sosiaalityöntekijöihin. Myös ammattilaiset ovat kokeneet, ettei esimerkiksi lastensuojeluilmoitusten tekeminen ole aina johtanut toivottuihin toimenpiteisiin.

Tarvitaan lapsiperheiden palvelujen ja lastensuojelun riittävää resursointia, panostamista pysyvään ja ammattitaitoiseen työnvoimaan (mm. palkkataso, työntekijöiden asumisen turvaaminen, lisäkoulutukset, riittävä tuki työntekijöille). Lisäksi Tunturi-Lapin kuntien ja alueiden erilaisuus tulee huomioida resursoinnissa.

Lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi- ja siirtoprosessien haasteet

Kaakkoisella alueella (Rovaniemi) lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnit jäävät usein keskeneräisiksi palvelutarpeen arviointitiimissä (havainto helmikuulta 2025), eikä aina ole laadittu kirjallisia yhteenvetoja. Tämän johdosta on epäselvyyttä mitä palvelua perheelle haetaan ja tarvitaanko tilanteessa lastensuojelun palveluja vai lapsiperheiden palveluja. Myöskään asiakkaalla ei ole tietoa mihin palveluun ovat siirtymässä.

Tilanteen korjaamiseksi palvelutarpeen arvioinnit tulisi tehdä huolellisesti alusta loppuun, ja asiakkaalle tulisi toimittaa yhteenveto ennen siirtopalaveria lapsiperheiden palveluihin tai lastensuojeluun. Lisäksi palvelutarpeen arviointitiimiin tarvitaan lähiesihenkilö.

Koulujen ja sosiaalipalvelujen välisen yhteistyön haasteet Pohjoisella alueella

Yhteistyössä koulujen kanssa on ollut haasteita. On havaittu, että puutteelliset tukitoimet koulussa luovat palvelutarpeita sosiaalipalveluihin.

Tarvitaan koulujen ja sosiaalipalvelujen välille yhdessä kehittämistä sekä onnistuneiden yhteistyökokemusten jakamista.

Koulua käymättömien lasten tuki Kaakkoisella alueella (Rovaniemi)

Koulua käymättömien lasten määrä lapsiperheiden palvelujen asiakkuudessa on kasvanut Rovaniemellä. Asiakkuudet alkavat usein vasta siinä vaiheessa, kun poissaoloja on kertynyt jo satoja tunteja. Koulunkäynnin ongelmat koskevat eri ikäryhmiä, alakoululaisista toisen asteen opiskelijoihin. Lapsiperheiden palvelujen sosiaalityön keinot, kuten ohjaus, eivät ole aina riittäneet vaikuttamaan tilanteisiin, joissa lapsen tai nuoren toiminta on hyvin omaehtoista ja poissaoloja on paljon. Yleensä näillä lapsilla tai nuorilla on jo olemassa laaja eri ammattilaisista koostuva tukiverkosto.

Tilanteen parantamiseksi tulisi kehittää yhteinen toimintamalli eri ammattilaisten / toimijoiden välille. Tarvittaisiin työntekijä, joka voisi esimerkiksi olla tukena koulussa ja tarvittaessa hakea lapsen kotoa kouluun.

Nepsy-osaamisen tarve kouluille Lounaisella alueella

Lounaisella alueella (Kemi) on havaittu, että kouluille tarvitaan lisää neuropsykiatrista osaamista, jotta lasten toiminnanohjauksen haasteita ymmärretään paremmin. Tämä tukisi oppimista ja auttaisi puuttumaan haastavaan käytökseen.

Tarvitaan koulutusta ja tiivistä yhteistyötä sosiaalipalvelujen, koulujen ja terveydenhuollon välillä, jotta tieto ja osaaminen saadaan jaettava tehokkaasti.

3 Sosiaalisen raportoinnin jatkokäsittely ja tiedon hyödyntäminen

Kesäkuussa 2025 hyväksytyssä Lapin hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelmassa³ on määritelty rakenteellisen sosiaalityön tietotuotannon prosessi. Sosiaalisen raportoinnin lomakkeiden käsittely noudattaa tätä prosessia.

Sosiaalisen raportoinnin lomakkeilta saatua tietoa käsitellään systemaattisesti useassa vaiheessa *rakenteellisen sosiaalityön verkostossa*. Ensiksi tiedot kootaan yhteen ja niistä laaditaan toimenpide-ehdotuksia, jotka jaetaan niille tahoille, joille tieto on olennaista – esimerkiksi vaikuttajatoimielimille. Näiltä tahoilta pyydetään kommentteja, ja niiden sekä muun mahdollisen lisätiedon pohjalta laaditaan mahdollinen tietotuote, kuten kooste tai sosiaalinen raportti.

Rakenteellisen sosiaalityön avulla tuotettu tieto tai tietotuote viedään *rakenteellisen sosiaalityön työryhmän* käsiteltäväksi. Työryhmä linjaa ja päättää, mitä toimenpiteitä tiedon perusteella tulisi toteuttaa. Tämän jälkeen mahdollinen tietotuote annetaan tiedoksi poliittisille päättäjille.

Kun toimenpiteistä on päätetty, koollekutsutaan tarvittavat työryhmät ja ryhdytään viemään toimenpiteitä käytäntöön. Tietoa hyödynnetään konkreettisesti arjen toiminnassa, ja se jaetaan sekä organisaation sisällä että ulkoisesti.

Lopuksi koko prosessia arvioidaan: tarkastellaan, miten hyvin sosiaalisen raportoinnin prosessi toimii ja sovitaan mahdollisista muutoksista. Samalla seurataan, miten toimenpiteet toteutuvat ja millaista vaikuttavuutta niillä on ollut.

³ Lapin hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelma (2025). [Linkki rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelmaan](#)